

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กรมส่งเสริมการเกษตรส่งเสริมให้สตรีในภาคเกษตรรวมกันเป็นกลุ่ม เพื่อรับความรู้ทางด้านเทคนิคเกษตรและทางด้านการประกอบอาชีพการเกษตร ให้สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง โดยมีความมุ่งหมาย เพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับด้านการเกษตรในครอบครัว ทั้งยังช่วยให้สตรีสามารถเป็นแกนนำในการ กระจายความรู้ให้ครอบครัวเกษตรกรอื่นๆ ปฏิบัติตามอีกด้วย กลุ่มสตรีเกษตรกรที่ให้รวมตัวกันเพื่อดำเนินกิจกรรมดังกล่าวนี้เรียกว่า “กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร” (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2527: 16)

ในการดำเนินงานการพัฒนาสตรีภาคเกษตร ปี 2535 – 2539 กรมส่งเสริมการเกษตร (2534: 10) พบว่าสถาบันกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ได้มีส่วนช่วยในการพัฒนาการเกษตรและสังคมเกษตรกรของประเทศเป็นอย่างมาก ควรที่จะได้รับการสนับสนุนเพิ่มขึ้น เพื่อประโยชน์ในการพัฒนา การเกษตรต่อไปในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับนโยบาย และแนวทางการส่งเสริมการเกษตรปี 2539 เป็นต้นมา จึงได้กำหนดนโยบายการส่งเสริมการเกษตรในด้านการพัฒนาเกษตรกร และองค์กรเกษตรกร เพื่อเพิ่มความมั่นคงด้านรายได้ และคุณภาพชีวิตโดยมีเป้าหมายของการพัฒนา ได้แก่ การพัฒนาคุณภาพ และทักษะความรู้สนับสนุนเทคโนโลยีที่ทันสมัยและระบบเครือข่ายข่าวสารข้อมูลด้านการตลาด สนับสนุนเทคโนโลยีที่ทันสมัยพร้อมทั้งระบบเครือข่ายข่าวสารข้อมูลด้านการตลาด รวมไปถึงสนับสนุนเทคโนโลยีการแปรรูปผลผลิตเบื้องต้นแก่สตรีในภาคเกษตร

จังหวัดลำพูนได้ส่งเสริมสตรีในภาคเกษตรหรือกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ดำเนินกิจกรรมด้านเทคนิคเกษตร ประกอบด้วยการแปรรูป การถนอมอาหาร ศิลปประดิษฐ์ และหัตถกรรม

อำเภอเมืองลำพูน ได้ส่งเสริมกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรดำเนินการตามแนวทางของสำนักงานเกษตรกรจังหวัด โดยเน้นกิจกรรมที่เป็นความต้องการของสมาชิกแม่บ้านเกษตรกรทุกกลุ่ม

ตำบลเวียงยอง มีพื้นเพเดิมมาจาก 2 ถิ่นฐาน คือ ส่วนที่ 1 ถิ่นฐานเดิมอพยพมาจากประเทศพม่า มาตั้งบ้านเรือนอยู่ประมาณ 3 ครั้วเรือน ภาษาเดิมของชาวบ้าน คือ ภาษาของ อีกส่วนหนึ่งพื้นเพของชาวบ้านได้อพยพมาจากเมืองละโว้ (จังหวัดลพบุรี) ซึ่งสมัยนั้นพระนางจามเทวี เป็นผู้ครองราชย์อยู่ เดิมทีมาตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนอยู่ประมาณ 2 ครั้วเรือน เมื่อพุทธศักราช 1213 พระนางจามเทวี ได้จัดสร้างวัดทางทิศตะวันออก สร้างพระวิหาร พระพุทธรูป และเสวสนะ ให้เป็นที่อยู่ของพระสังฆเถระ เรียกว่า อัญญาราม คือ วัดพระยืนในปัจจุบัน ภาษาเดิมของชาวบ้าน

คือ ภาษาละโว้ แต่ปัจจุบันนี้ได้ใช้ภาษาไทยเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งสืบทอดมาถึงปัจจุบันนี้จะมีภาษาของ
ซึ่งมาจากพม่า ยังใช้พูดเป็นภาษาพื้นบ้านอยู่จนถึงปัจจุบัน

ตำบลเวียงยอง มีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบทอดกันมา ได้แก่ ด้านการจักสาน งานช่าง
ปูนปั้นประกอบการสร้างโบสถ์ วิหาร ฯลฯ การแพทย์แผนไทย (หมอเมือง สาขาต่างๆ) ด้าน
หัตถกรรม เช่น การทอผ้าฝ้ายยกดอกพื้นเมือง การทอผ้าไหม ด้านอาหาร ได้แก่ การแปรรูป
ผลผลิตการเกษตร การแปรรูปและถนอมอาหารต่างๆ สำหรับด้านขนบธรรมเนียมประเพณีด้าน
ต่างๆ ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ถือปฏิบัติกันมานาน และต่างก็เป็นขวัญและกำลังใจแก่ราษฎรให้มี
ความสุขในการดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพของตนเอง ชุมชน เป็นต้น

ตำบลเวียงยอง มีกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จำนวน 7 กลุ่ม ใน 7 หมู่บ้าน ส่วนมากสมาชิก
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรได้ดำเนินการกิจกรรมด้านหัตถกรรม (ทอผ้า) โดยเฉพาะใน 5 หมู่บ้าน ได้แก่
หมู่ที่ 3, 4, 5, 6 และ 7 เป็นหมู่บ้านที่มีการรวมกลุ่มดำเนินกิจกรรมด้านทอผ้า ซึ่งผลการดำเนินงาน
ของกลุ่มประสบความสำเร็จในระดับขั้นต่างๆ ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มทอผ้า ตำบล
เวียงยอง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาให้ดีขึ้น ผลจากการศึกษาจะทำให้
ทราบถึงปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทอผ้า ซึ่งทางสำนักงานเกษตร
อำเภอเมือง จะได้ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานธุรกิจกลุ่มให้ประสบความสำเร็จต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาลักษณะทั่วไปของกลุ่มและสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทอผ้า
2. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทอผ้า ที่มีความสัมพันธ์กับ
ระดับความสำเร็จในการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทอผ้า
3. เพื่อศึกษาถึงปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ และแนวทางแก้ไข ของการดำเนินงาน
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทอผ้า

สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยส่วนบุคคลของสมาชิก (อายุ ระดับการศึกษา รายได้รวมของครอบครัวสมาชิก
ประสบการณ์การฝึกอบรม ผลตอบแทนที่ได้รับ ระยะเวลาที่เป็นสมาชิก และการมีส่วนร่วมของ
สมาชิก) มีความสัมพันธ์กับระดับความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทอผ้า

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

คาดว่าจะประโยชน์แก่บุคคล กลุ่มและหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้อง พร้อมทั้งได้

ทราบถึงปัจจัยอะไรบ้าง ที่มีผลต่อความสำเร็จ ในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทอผ้า ทั้ง 5 กลุ่ม และสามารถที่จะทำให้เกิดประโยชน์แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดนโยบายวางแผนปรับปรุง พัฒนาความรู้ให้แก่ผู้เกี่ยวข้องตามลำดับขั้นต่อไป

ขอบเขตและวิธีการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้จัดเก็บข้อมูลเฉพาะในพื้นที่จำนวน 5 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 3, 4, 5, 6 และ 7 ที่มีการรวมกลุ่มดำเนินกิจกรรมด้านทอผ้า ตำบลเวียงของ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ในปี 2546

วิธีวิจัย

1. การทำ Focus Group กับสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน เพื่อหารายละเอียดเพิ่มเติมที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทอผ้าและนำไปใช้สำหรับการกำหนดกระทงคำถาม ในแบบสอบถาม

2. ใช้แบบสอบถามไปสัมภาษณ์สมาชิกกลุ่มแม่บ้าน คำถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน เพื่อไปสัมภาษณ์และรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรทอผ้าความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทอผ้าและทราบถึงปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ และแนวทางแก้ไข

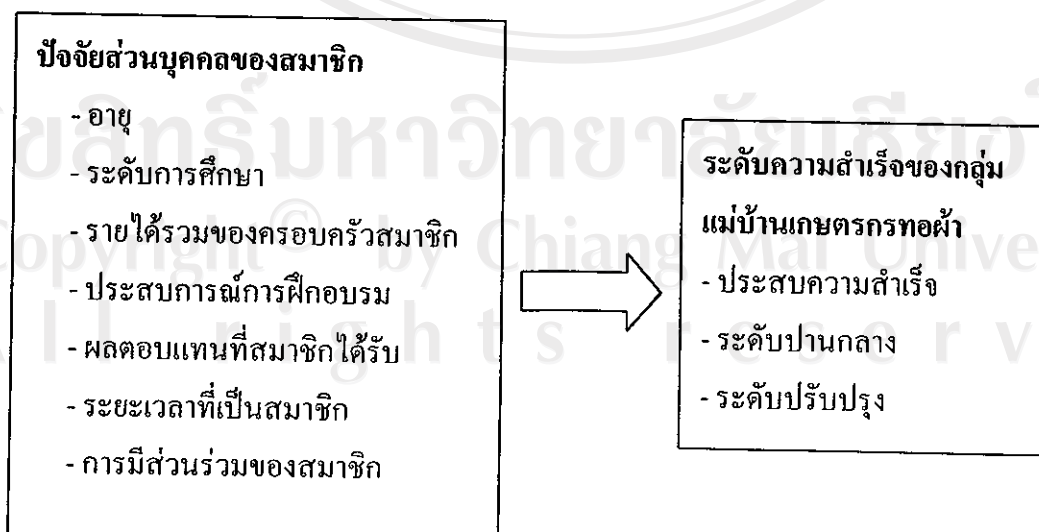
กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ

(Independent Variables)

ตัวแปรตาม

(Dependent Variables)

นิยามศัพท์

กลุ่มทอผ้าตำบลเวียงยอง หมายถึง การรวมตัวของสมาชิกที่ทอผ้าชนิดเดียวกัน รวมตัวเพื่อดำเนินการทอผ้า เพื่อจำหน่ายจนประสบความสำเร็จ

การทอผ้าศรีเมืองผู้ หมายถึง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพการทอผ้าของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ตำบลเวียงยอง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ได้แก่ สถานภาพส่วนบุคคลการดำเนินงานกลุ่ม, การสนับสนุนจากบุคคลภายนอกและเจ้าหน้าที่

เจ้าหน้าที่เคหกิจเกษตร หมายถึง เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบ ในการส่งเสริมให้กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในกิจกรรมแปรรูป ถนอมอาหาร ศิลปประดิษฐ์ และหัตถกรรม

อาชีพทอผ้า หมายถึง อาชีพการทอผ้าของผู้ประกอบอาชีพทอผ้าฝ้ายกดอกในจังหวัดลำพูน ซึ่งประกอบอาชีพนี้มาแล้วไม่ต่ำกว่า 10 ปี

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ หมายถึง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพการทอผ้าฝ้ายกดอกในจังหวัดลำพูน ได้แก่ สถานภาพส่วนบุคคล สภาพแวดล้อม การผลิต และการตลาด

กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร หมายถึง ภรรยาของเกษตรกรมีกิจกรรมเหมือนหรือคล้ายคลึงกัน สมัครเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มแปรรูป ศิลปประดิษฐ์ ถนอมอาหาร และหัตถกรรมเพื่อเป็นอาชีพเสริมให้แก่ครอบครัว

ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร หมายถึง ปัจจัยด้านสถานภาพพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม ของแม่บ้านเกษตรกรที่มีผลทำให้กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่ม

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร หมายถึง ผู้อำนวยการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีเกษตรประจำตำบล ที่ทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงาน บูรณาการ และทำงานแบบ one stop service

กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จหรือกลุ่มดี หมายถึง กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีการปรับปรุงดี ซึ่งได้ผ่านเกณฑ์การประเมินคุณภาพของกลุ่มโดยพิจารณาจากการดำเนินงาน 3 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาการเกษตรและเคหกิจเกษตร ด้านการพัฒนาทางสังคมและด้านการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ผลการประเมินต้องได้คะแนน 80 คะแนนขึ้นไป

กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรระดับปานกลาง หมายถึง กลุ่มที่มีการปรับปรุงอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งได้ผ่านเกณฑ์ซึ่งได้ผ่านเกณฑ์การประเมินคุณภาพของกลุ่มโดยพิจารณาจากการดำเนินงาน 3 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาการเกษตรและเคหกิจเกษตร ด้านการพัฒนาทางสังคมและด้านการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ผลการประเมินต้องได้คะแนนรวม 50 – 80 คะแนน

กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรระดับปรับปรุง หมายถึง กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ต้องมีการปรับปรุงและพัฒนาซึ่งได้ผ่านเกณฑ์ซึ่งได้ผ่านเกณฑ์การประเมินคุณภาพของกลุ่มโดยพิจารณาจากการดำเนินงาน 3 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาการเกษตรและเคหกิจเกษตร ด้านการพัฒนาทางสังคมและด้านการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ผลการประเมินคะแนนต่ำกว่า 50 คะแนน